

IZR. TANÜGYI ÉRTESSÍTŐ

Felelős szerkesztő: CSAJÁGI BÉLA.

Megjelen minden hó 1-én. — Kiadja az „Orsz. magy. izr. tanító-egyesület. — Előfizetési ár: Nem tagok számára egész évre 2 frt. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak **Tolnai J. Béla** egyesületi pénztárhoz (VII., Óvoda-utca 5. szám alá) küldendőek. — Szerkesztői iroda: VII., Sip-utca 12. sz.

Tartalom: Vezércikk: ☉ — Az olvasás és írás tanításának reformja: Szeniczai. — Felvilágosításul: Schön József. — Könyvismertetés: Hoffmann Mór. — Levelezés. — Egyleti élet. — Vegyesek. — Pályázat. — Hirdetések.

Budapest, 1893. október 1.

Értesítőnk szerkesztője a következő tartalmú levelet vette:

Tekintetes Csajági Béla Úrnak Helyben.

Igen Tisztelt Igazgató Úr!

Kiváló szívessége folytán figyelmessé téve az „Országos Izraelita Tanítóegyesület“ csendesen, de annál áldásosabban működő intézményére, nagy örömmre szolgál ennek magasztos céljait előmozdítandó, nevezett egyesület javára **nőm és a magam** nevében 1000, azaz egyezer koronás alapítványt tehetni.

Midőn ezt szives tudomására hozni szerencsém van, fogadja egyszersmind igen tisztelt Igazgató Úr, leghálásabb köszönetemet a nemes ügy érdekében kifejtett buzgalmaért és fáradozásáért.

Az ég áldását kérve Egyesületükre maradtam

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1893. szeptember hó 21-én.

Temesváry Adolf.

Megilletődéssel kell, hogy olvassuk e sorokat. Évek óta kísérik figyelemmel áldásos működését e nemes párnak és sokszor voltunk tanui, hogy midőn az engesztelő szent napon elhunyt kedveseik emlékének szenteltek könnyeket, a „Jizkor“ imának בעדמ נודר צדקה בעדמ szavait betűszerint vették s gazdag adományaikkal istápolták az emberszeretet szolgálatában álló intézeteket.

Figyelmük egyesületünkre irányult s jótettre hajló szívük perczig sem habozott dúsan megajándékozni azon egyesületet, melynek tagjai a haza — s a felekezet iránti szeretetre s hűségre oktatják, a fogékonykeblű ifjúságot.

Pártfogó barátokul szegődtek hozzánk, zsidó tanítókhöz, kiknek tengernyi munkánk mellett nélkülözés jutott osztályrészül.

Csendesen, de annál áldásosabban működő intézményünk nevében mit köszönjünk meg inkább? Az adományt-e, melylyel alapjainkat gazdagíták, vagy a megtisztelő elismerést, melylyel működésünknek adóznak?

Érző szívük nem keresi a hálálkodó szavakat; jutalmat az Úr szolgálat nekik azon boldogító tudatban, mely a jótettet nyomban követi.

Meghallgatást talál az Úrnál áldástrebegő imája a hivatása közt kimerült kartársnak, a nyomorral küzdő özvegynek s az éhező árvának, kiken alapítványuk gyümölcseivel könnyíteni akarunk.

Áldás a bőkezű adakozókra áldás családjukra, koronázza siker minden ténykedésüket



Az olvasás és írás tanításának reformja.

Az olvasás és írás tanításának könnyítését célzó Graser-féle, „írva olvasás“ név alatt ismeretes és mintegy félszázad óta általánosan használt tanmód ellen, újabb időben olyan mozgalom indult Elemi Sándor, a magyarországi tanítóvilágban előnyösen ismert paedagogus részéről, mely megérdemli, hogy minél tágabb körben foglalkozzanak vele tanítók és tanhatóságok egyaránt. Nem kevesebbről van szó, mint az „írva olvasatás“ elejtéséről a Stefány által e század elején megállapított és szinte egy félszázadon át általánosan használatban volt hangoztatási módszer javára. Körülbelül 2 évvel ezelőtt t. i. jelent meg Elemi Sándor temesvári tanítótól egy szerény művecske: „*A népiskola hamupipőkéi*“ cím alatt. E művecskében szerző az olvasás, írás együttes tanítását elhibázott dolognak jelenti ki és állítását a következő érvekkel okolja meg:

1. Az írás-tanítás előgyakorlatokat igényel, az olvasás tanítás nem. Az olvasás tanítást már az első tanórán kezdhetjük és így azon idő alatt, mely az írás tanítás előkészítésére fordítatik, a hangoztató tanmóddal jelentékeny előhaladást tehetnénk.

2. Az olvasás tanításánál a betüismertetés sorrendjében más az eljárás, mint az írástanításnál. Itt legcélszerűbb az alak hasonlatosság szempontjából kiindulva azon sorrendben tanítani a betűk írását, a mint azok egymásból képezhetők; az olvasás tanításnál pedig más szempont alá esik a betűk fokozatos ismertetése.

3. Célszerűbb először a nyomtatott és csak azután az írott alakú betűk ismertetése és olvastatása. A nyomtatott betűk ugyanis, ha nagyobb alakban nyomtattnak is, mégis kisebb tért igényelnek, mint az írott alakúak és több olvasni való anyagot lehet egy fali táblára, egy-egy gyakorlatba foglalni és ami a fő: távolabbról jobban láthatók, jobban megkülönböztethetők, mint az írott alakúak. Ha a gyermekek a nyomtatott alakú betűket már ismerik, akkor az írottaknak megismertetése semmi nehézséget sem fog okozni.

4. Addig, míg a gyermek nem tanult meg legalább némileg folyékonyan olvasni, beszélni és így kissé gondolkodni, addig az írás tudásának rá nézve semmi értéke nincs, addig semmi másra nem használhatja, mint haszontalan firkálásra.

Elemi S. ezen reformeszméit a tanítók legnagyobb része megütközéssel sőt mondhatni botránykozással fogadta. Találkozott azonban egy gondolkodó tanító, a ki nem hagyja magát a nagy jelszók által elcsábítani és Elemi reformjavaslatait mély tanulmányozásának és kísérletezésének tárgyává tette és miután azon meggyőződés érlelődött meg benne, hogy Eleminek igaza van, elég bátor volt e reformjavaslatok védelmére a nyilvánosság előtt síkra szállani.

E derék férfiú, *Wagner* Antal, székesfehérvári községi tanító, a ki alapos érveléseit egy felolvasásban adta elő a fehérmegyei tantestület székesfehérvári járáskörének 1893. május hó 17-én tartott közgyűlésében.

E felolvasás nyomtatásban is megjelent és a benne fejtegetett kérdés, nagy fontosságánál fogva, megérdemli, hogy vele behatóbban foglalkozzunk, esetleg legközelebbi nagygyűlésünk napirendjére tűzzük.

Tisztelt olvasóink tájékoztatására ime bő kivonatot adunk Wagner úr értekezéséből:

„Én, midőn Elemi reformeszméjéről tudomást vettem, elfogulatlan elmével hozzáfogtam azon élettélektani folyamatok vizsgálatához, melyek az olvasás-írás alkalmával a gyermek lelkében és szerveiben végbemennek. S minél tovább folytattam vizsgálódásomat s minél több e dologra vonatkozó tapasztalati tényeket találtam, annál világosabb lett előttem az elkülönítés és egymásután tanítás eszméjének igazsága. De én az elméletnél nem állapodtam meg, hanem gyakorlatilag igazolni akartam azt. A kísérletezés terére léptem. Engedélyt kértem felettes hatóságomtól arra, hogy osztályomban, habár csak rövid időre, a tanév elején, az olvasást iratás nélkül, a nyomtatott betűkön taníthassam. Az engedélyt megnyervén, egy hónapon át tanítottam így. Tanítási eljárásom a következő volt: egyes hangokat ejtettem ki a tanulókkal, s midőn rövid gyakorlás után meggyőződtem, hogy az egyes hangokat elég jól ejtik ki, rátértem a nyomtatott alakok ismertetésére. Felmutattam az alakot és hangoztattam az annak megfelelő hangot. Midőn a gyermekek a mozgatható betű felmutatásakor azonnal hangoztatni tudták a megfelelő hangot, mi egy-két bemutatás után megtörtént, megmutattam nekik a nyomtatott alakot ABC-jükben is. S a betű alá helyeztettem mutató ujjokat, kimondattam velők a hangját. Ily módon megismertettem egy hónap alatt 10 betűt. A gyermekek nemcsak kiejteni tudták a betű megpillantásakor annak hangját, de olvasni is tudták e betűkhöz tartozó gyakorlatokat. Le volt küzdve az első olvasási nehézség, pedig előgyakorlatokat nem tartottam, hacsak az egyes hangok kiejtését, melyet a hangszervek megvizsgálása s gyakorlása szempontjából végeztettem, nem tekintjük annak. A növendékek mind együtt haladtak, nem maradt el közülük egy sem. De letelvén a kísérletre engedélyezett idő, elkezdtem az írva-olvasás módszere szerint tanítani s bizony kezdtek az én növendékeim közül el-el maradni. Mikor csak olvasni tanítottam, körülbelül fél óráig olvasással foglalkoztunk, második félórában pedig rajzoltak a gyermekek. Én felrajzoltam a táblára a gyermekek előtt ismeretes tárgyak alakjait, néhány egyszerű vonással s ők lerajzolták. Majd megengedtem nekik, hogy rajzoljanak le valami tárgyat, vagy állatot minta nélkül. Mily örömmel rajzoltak, hogy mutogatták egymásnak, milyen házat, lovat, kocsit, fát stb-t rajzoltak. Természetesen e rajzok nagyon kevésbé hasonlítottak ahhoz, a mit ábrázolni akartak, de az ő képzeletük annak nézte s jót mulattak. Bezzeg vége lett a naiv mulatságnak, mikor az írás előkerült, bizony soknak leszontyorodott a kedve, midőn azt a semmitmondó *i*, *r*, *t*-t annyiszor le kellett írni, s a tanító bácsi mégis hibát talált bennök.“

Ezek után felolvasó a kérdést elméleti szempontból tárgyalja és eszmenete körülbelül a következő:

Az olvasás átterjedő idegműködésen alapszik. A betűalak ingert gyakorol a gyermek látóidegére; a tanító által kimondott hang pedig annak hangidegére. Az által, hogy a gyermek akkor mondja ki a betű hangját, a mikor annak alakját mutatja neki a tanító, átterjesztő működés történik a beszédet előállító szervek mozgató idegeire. Minthogy a gyermek arra kényszerítettik, hogy ezen működést mindig azon időben vigye végbe, mikor a betűalak benyomását érzi, ezen egyidejűség azt eredményezi, hogy a mikor a betű a gyermek szeme elé kerül, az öntudat segítségével felidézi a halló idegre hatott inger emlékezetét, mely aztán átterjesztés folytán kimondatja a beszédsszervekkel a megfelelő hangot. Hosszas gyakorlás után mintegy természetessé válik az átterjesztési idegműködés látásról hallásra, hangoztatásra. A mikor tehát a gyermek a betűt hangoztatja, a folyama ez: *látott* képzet, *hallott* képzet, *mozgató* inger a beszédsszerv idegeiben. Előzmény tehát a *látási* inger és következmény a *hallott* képzet útján a *hangoztatás*. A fül a léleknek befogadó és —

a hangoztató szervek annak cselekvő, előállító készüléke. Ennélfogva a lélek csak oly szókat, szófüzéseket képes létrehozni, melyeknek képzetemeit a fül útján felfogta. E fejtegetés azt bizonyítja, hogy a beszéd megtanulására (a mire az olvasás a főeszköz) normális szervezeti viszonyoknál csak hallott képzetekre van szükség.

Micsoda folyamat megy azonban végbe az írásnál? Itt az indító készülék a szem, a cselekvő, előállító eszköz a kéz. Hogy a kéz a szem által látott alakot előállítsa, szükséges, hogy a szem helyes alakképzetet közvetítsen a léleknek és hogy a gyermek azon mozgásokat is ismerje, melyekkel a látott alakot legapróbb részleteiben utánozhatja, tehát *világos* képzet a végzendő mozgásokról.

A beszédnél tehát csak *hallott* képzetre van szükség, az írásnál az alakképzet és a kézmozgásnak képzetre. Szervezetünk sajátosságos alkotásánál fogva a hallás és a beszédre szolgáló szervek közt szorosabb az összeköttetés, mint a látás és a kezét mozgató készülékek közt. Amazok szervei az agyban, egymás töszomszédságában székelnek, emezeknek egyike (a látásé) az agyban, másodika pedig az ettől messzebbre eső gerinczagyban székel. Mennyivel közvetlenebb tehát az áttérjesztés a hallás és a beszéd közti idegműködés, mint a látás és írás közti folyamat!

Már mostan a paedagógiának és a józan észnek hogyan felelünk meg, ha a gyermektől nem azt követeljük, hogy előbb a könnyebb szellemi munkát végezze és gyakorolja (a látott betűk hangoztatását), hanem mindjárt ugyanazon időben a nehezebbet is?

A tapasztalati lélektan azt tanítja, hogy az olvasás is, az írás is képzet-társítás. Az olvasásnál hallott képzet társul látott képzetel, az írásnál hallott képzet a látott képzetel és a kéz mozgásainak képzetével. Mi tehát könnyebb?

Fejtegetéseit így folytatván előadó, aztán ezeket mondja:

„Ne ítéljük el az ujitást csak azért, mert ujitás, hanem mielőtt ítéletet mondanánk felette, vegyünk magunknak fáradságot és tanulmányozzuk lelkiismeretesen az ügyet.“

Mi is a derék felolvasó nézetét osztjuk és csupán azért is indítottuk meg ezennel e fontos kérdés feletti eszmecserét, hogy a nézetek tisztulván a legközelebbi közgyűlésünkön hozzájáruljunk mi is e fontos kérdés sikeres megoldásához és evvel is igazoljuk a zsidó tanítók paedagogiai képzettségét.

Ha a döntő körök arra a belátásra jutnának, hogy czélszerűbb előbb az olvasásra tanítani a gyermeket és csak azután az írásra, akkor ezen reformnak még az a megbecsülhetetlen következménye lehetne, hogy a kisededovók az olvasástanítás munkáját, ha nem is tökéletesen, legalább nagyjából végezhetnék, a mi eddig csak azért nem volt lehetséges, mert az *írás-olvas-tatás* sok oknál és körülménynél fogva nem a kisededovóba való.

Az olvasást okkal-móddal pedig a 6-dik évéhez közeledő gyermek megbirja tanulni, ha csak fali táblákon is.

Szeniczei.

Felvilágosításul.

Az országos izraelita tanítóegyletünkről sok igen téves nézet van az országban elterjedve, minthogy ezek nem annyira egyesületünknek, mint inkább azoknak válnak kárunkra, a kik ilyen hamis nézeteknek engedve, az egyesület érdekeit nem szolgálják, sőt talán tudtukon és akaratukon kívül ezeknek ellenére cselekesznek: helyén valónak látom, hogy itt leplezetlenül egyetmást e téves nézetekre vonatkozólag elmondjak.

Az országos izraelita tanítóegyesület igenis *országos* tanítóegyesület, a mit nemcsak a kormányszentesítette alapszabályaink bizonyítanak, hanem

még inkább egyesületi tagjaink név- és lakásjegyzéke, melyből mindenki láthatja, hogy egyesületünknek a haza minden megyéjéből — tehát igazán a Kárpátoktól Adriáig — vannak tagjai.

Nemcsak az alapszabályok holt betűinek értelmezése folytán, hanem választmányi, nagyválasztmányi, szak- és közgyűléseinkre hivatkozva — mely ülések mindig nyilvánosak és a külön meghívókon és egyesületi szaklapunkon kívül még a napi sajtóban is előre tétetnek közhírré és hivatnak meg az érdeklődők: mindezekre hivatkozva, nyíltan és bátran kérdezem: vajjon ki hallotta valaha, hogy különbséget tettünk volna *orthodox izraelita tanító és neolog izraelita tanító* között? Vajjon visszautasítottuk-e valaha valamely tanító alapszabályszerűen felszerelt folyamodványát azért, mert vagy ilyen, vagy amolyan irányu községben működik? Nem tettük soha és nem is fogjuk tenni — mert egyesületünk *országos* izr. tanítóegyesület.

Ez az egyik — most pedig más dologról engedtessek beszélnem.

Mikor első ízben kiadtuk a sziddurt — igaz, hogy csak egy bizonyos irányu iskola lebegett szemünk előtt — de csak egy iskola. Mert az akkori intézők úgy okoskodtak: ha a sziddurt sehol sem vezetik be, akkor majd a pesti izr. iskola fogja a példányokat fogyasztani. Ne tessék elfelejteni, ez volt az első kísérletes vállalat, az egyesületet megkárosítani nem volt szabad, a kiadás elkelését pedig a pesti izraelita iskola akkori igazgatója biztosította. Azonban a sziddur terjedt — ekkor jónevű vidéki kartársak figyelmeztettek bennünket, hogy a sziddur nagyobb kelendőségnek örvendene, ha *teljesen* adnák ki — és mi hallgatva vidéki kartársaink jóakarató tanácsára, teljes sziddurt adtunk ki és nincs okunk azt megbánni.

Ez a másik elvitázhatatlan tény. De menjünk tovább.

Olvasókönyveinket nagy örömmel fogadták a felekezeti iskolák. Hogy is ne! Hisz ez volt az első az új korszakban, melyben zsidó elem és zsidó szellem volt — ez zsidó iskoláknak volt és van szánva, — hogy később azon nézetnek akartak hívőket szerezni, mintha ezek az olvasókönyvek nem *elegendő zsidósak* — arra nem számítottunk, azt nem tudhattuk, de biztunk vidéki kartársainkban, a kik az egyesület érdekeit saját érdekeikkel azonosítják, hittük, reméltük és vártuk, hogy majd csak jönnek hozzánk jóakarató tanácsukkal, mely szerint az olvasókönyvekbe ezt vagy azt vegyük még be, vagy ezt vagy amaszt hagyjuk ki, akkor minden irányu és árnyalatu iskolának megfelelnek. De ily értelmű felszólítás sehonnan és senkitől sem jött és mi azon édes megnyugvásban éltünk, hogy könyveink az izraelita felekezeti iskola bármely irányának mindenben tökéletesen megfelelnek.*) Mi a felekezeti tanügynek akartunk jó szolgálatot tenni, — mint az eredmény mutatja itt a fővárosban és sok más vidéki nagyobb és kisebb hitközségben nagyon jó szolgálatot tesznek ezen könyvek — ha vannak tanítótársaink, kik egyesületünknek érdekeit szem előtt tartva, más nézetten vannak, miért nem szólnak? Nem bántja őket lelkiismeretük, hogy megfosztanak egy-egy özvegyet, vagy árvát biztos segítségtől? Nem félnek Istentől, ki az özvegyek és árvák gyámolítását a zsidó vallás sarkötvényei közé sorolta? Azt értjük, ha az állam kiadványait használják, meg tudjuk érteni még azt is, ha azt mondják: ez vagy az a könyv tanítói működésemet jobban könnyíti meg, nagyobb eredményt tudok általa felmutatni, tehát tisztán pedagógiai elv vezérli valakit a tanítási könyvek megválasztásában — de más érvet, más okot azért nem tudunk megérteni, mert ellenkezik az emberi természettel, hogy tudatosan önmagát károsítsa meg és kérjük egyesületünk tisztelt tagjait, világosítsák fel kenyéradó előljáróságaikat, hogy az országos izraelita egyesület nemcsak az ország minden egyes izr. tanítójának, hanem az egész ország izraelita feleke-

*) Hogy időközben egy-egy olvasmányt kihagytunk, vagy megváltoztattunk. arra nem is reflektálok.

zeti tanügynek is szolgálatában áll és ha valamiben téved, vagy hibáz, szívesen fogad el jóakaratu utbaigazítást bárhonnán és bárkitől jöjjön, bölcseink szava szerint קבל האמת ממי שאמר

A legeslegujabb időkben még más irányu téves felfogás is akar tért hódítani. Azt mondják ugyanis: az orthodox tanítónak árvája nem nevelődhetik fel ott, hol a neolog tanító-é, mert az orthodox tanító gyermekének nem szabad mindent, vagy akármit, akárhogy elkészítve megennie, . stb. stb.

Amde jó Istenem! ki mondta azt, hogy valamely árva *csak* ezen árvaházban, vagy *csak* itt nevelhető? Mi azt mondtuk és mondjuk most is: teremtünk egy árvaalapot, melylyel a tanítók árváit segélyezni akarjuk. Tegyük fel, hogy árvaalapunk annyira gyarapodott, hogy megkezdhetjük a segélyezést. Az elhalálozott egyesületi tag özvegye folyamodik árvasegélyért a még kiskorú gyermeke számára. Az egyesület szabályszerűen eljárva, megszavazza az árvaalaptól az árvasegélyt, — de ugyan kinek fog akkor eszébe jutni, hogy kikösse, hogy azt a gyermeket csak akkor segélyezzük, ha Aradon vagy Nagykanizsán nevelik? és Pozsonyban vagy Tabon nem? Ugyan melyik jozan eszű tanító fog ilyesmit hinni!

Arról pedig egyelőre még nem szólunk, hogy *árvaházat építünk*. Sok viz fog addig lefolyni, míg ez bekövetkezik. Hisszük és reméljük, hogy addig meg fog szünni a magyarhoni zsidók közt minden néven nevezendő viszály, de ha úgy rendelné az Isten, hogy a jövő esztendőben valahogyan 200,000 frtra szaporodnék árva-alapunk és komolyan foglalkoznánk az árvaház építésével, akkor is találhatnánk utat-módot azt úgy berendezni, hogy az minden jogos kívánságot kielégítene. Hiszen a Sátoralja-Ujhelyi együleti tagnak éppen annyi joga van, mint a Kecskemétinek!

Mindezekből nyilván az következik, hogy ne árámtassa magát egy kartársunk se hamis beszéd által, — ha az egyesület érdekeiért küzd, akkor tanítók özvegyei- és árváiért küzd — mi pedig kérve-kérjük t. kartársainkat, hogy ily értelemben beszéljenek iskolai hatóságukkal, meg vagyunk győződve, hogy igazhitű zsidó ember megérti az ilyen beszédet — tényekkel bizonyíthatók ezt is, csak hogy azon tisztelt társunk, a ki hitközségénél közbenjárt, hogy kiadványainkat használják, nem jogosított fel bennünket, hogy nevét felemlíthessük. Nagy örömünkre szolgálna, ha ő maga megírná „Tanügyi Értesítőnknek“, mi módon sikerült neki hitközségét az egyesület ügyének megnyerni. Ilyen példa hathatósbabb a sok szónál. A kiből meg van az őszinteség, a ki érzi és érti, mi az Isten parancsolata, az ezen felvilágosító szavainkat megérteni és méltányolni fogja — egyebet nem is akarunk.

Sehön József.

KÖNYVISMERTETÉS.

A népiskola reformja. I. rész. Irta: *Lakner Mór*, egri néptanító. *Eger*. Blay István bizománya 1893. Ára 60 kr. 8-r. 76 lap.

Nem minden érdeklődés nélkül fogtunk e kis munka átlapozgatásához. Hiszen reformot sürget most minden. Alig van olyan gyűlés, összejövetel, a hol a panaszok özöne fel nem hangzanék, a hol az állapotok tarthatatlanságáról ne dikezióznának. Különösen népoktatásügyünk ellen sok a panasz, s ennél fogva sokan is vannak, a kik javaslataikkal, reformterveikkel lépnek fel, sokszor azt gondolva, hogy csakugyan ők találták fel azt az arkániumot, a melynek alkalmazásával népoktatásügyünk ezernyi baján segíteni lehetne.

Lakner kartársunk is reformművecskéje elején egy meleg hangon tartott *felhívás*-sal fordul Magyarország néptanítóihoz, a melyben elmondja, „hogy a hazai népnevelés jelenlegi állapota még igen távol áll azon magasztos eszmék és intenciók megvalósításától, miket a miniszter úr intézkedései által

elérni remél.“ Ez ugyan igaz, de hiszen ezek az intézkedések, melyeket L. úr fel is sorol, éppen arra valók, hogy oktatásügyünkön folytonosan lendítsenek, mert ezekre az intézkedésekre épen nem volna szükség, ha állapotunk ma-napság már kifogásolhatatlan volna.

Szép és tiszteletreméltó az a lelkesedés, a melylyel Lakner kartársunk reformeszméiért sikra száll, habár mint ő maga mondja 38 év óta működik a hazai népnevelés terén; de sajnálattal kell már itt említenünk, hogy épen ez enthusiasmus miatt vall kudarczot, s nem képes elhíttetni az olvasóval hogy az ő tervei keresztülvitelével meg lehessen teremteni azokat az ideális állapotokat közoktatásügyünkben, melyekért ő annyira lelkesül. Azt látszik fejtegetései közben elfeledni, hogy reformok keresztülvitelénél az adott viszonyokat nem szabad figyelmen kívül hagyni, s hogy specziáliter az ő reformjaihoz más emberek, más tanítók, más tanulók és más feltételekre volna szükség.

Hogy jobban megértsen a t. olvasó, hogy jobban megértessem magamat a tiszteletreméltó szerzővel is, ki kell hámoznom a könyvecskéből azt a két alapeszmét, mely körül Lakner iskolai reformjának tengelye forog. *A tanítóképzés meg a kirándulások* (a szabadon való tanítás). Sajátságos, hogy a szerzőnél itt két véglet érintkezik. Mert a tanítóképzés reformja a szerzőnél nem egyéb, mint visszatérés ahhoz a rég elavult rendszerhez, mely (talán más alakban) már fennállott, s tulajdonképen abban állt, hogy ügyes tanítók oly fiatal embereket, kiknek hajlamuk volt a tanítósághoz, maguk mellett kiképezték, mielőtt a praeparandiára mentek. E tervre az a tapasztalás vezeti a szerzőt, hogy a jelenlegi tanítóképzés mellett kevés azok száma, a kik igazán a hivatás iránti lelkesedésből lépnek e pályára, s ő azt hiszi, hogy ha „*a tanítójelöltek egy kizárólag a képezdére előkészítő tanintézetben neveltetnének és képeztetnének, melybe azok a népiskolából kilépő tanulók vétetnek fel, kiket tanítójuk jövődi hivatásukra alkalmasoknak talált*“ (41. lap) akkor szerinte több volna a lelkes tanító. Hátha az a tanító is csalatkozik a kiválasztottban? A népiskolából kilépő tanulóban nem lehet még oly biztosan felismerni a leendő lelkes tanítót, s valamint más hivatásnemben is lehetetlen előre meghatározni, vajjon az illető mintaember lesz-e pályáján, ugy a tanító is csak később lesz azzá, a minek lennie kell, s nem kevesen lesznek, a kik akkor lettek lelkes tanítókká, mikor már a pályán működtek; viszont mi sem biztosít arról, hogy egy a tanítói pályáért rajongó fiatal ember később szárnyaszegetten elveszti lelkesedését s csak kontárrá lesz. Az ily reformjavaslatok kivitelük esetében nem ígérnek biztos eredményt. S így azokat az ugynevezett előképezdéket épen nem tartjuk szerencsés gondolatnak. A másik az ugynevezett kirándulások, a melyeknek sikeréről senkisé sem tud bizonyosat mondani, s a mely egyik másik tanférfinak kedvencz eszméjét képezi, anélkül, hogy ez iránt elégséges tapasztalatokkal rendelkeznek. Erről szólva azonban előbből kell kezdenem.

A szerzőnek is a rendszer ellen van kifogása. Ismerjük mi ezt a kifogást nagyon jól. Az ilyen dolgokra nézve mondhatta egy nagy német költő: *Wo die Begriffe fehlen, da stellt das rechte Wort zur rechten Zeit sich ein.* Mindazok, kik oly nagy garral a rendszer ellen szólnak egy nagy tévedésben leledzenek. Az 1868. évi 38. t.-cz. egy óriási lépést jelent Magyarország közoktatásügyi történetében. Vajha az egész soron minden erre hivatott tényező iparkodott volna a rendszer keretében megtenni a magáét, akkor könnyű volna beszélni most népiskolai reformokról, mert a mit most mindnyájan, kik népünk haladását, szivünkön hordjuk, oly igen óhajtunk, érett gyümölcsként hullott volna népünk kezébe, de különösen a tanítás intensivitása, a mi oly forró óhajtását képezi miniszterünknek. Nem a törvény az oka, ha vele nem boldogulnak, hanem a tényezők élheteretlensége, a megszokott indolentia, az áldozatkészség hiánya s még sok más.

Hogy ennek a törvénynek vannak olyan pontjai, melyek megváltoztatásra szorulnak, ki vonná azt kétségbe? De vannak fölös számmal olyanok is, melyeket vas marokkal végre kellene hajtani. Akkor bizonyára nem volna annyi panasz. A rendszer bő, tág, ahhoz alkalmazkodni kell tudni s annak a keretében még több jót is lehet megvalósítani, mint a mennyit maga az a rendszer contemplál. A mit Lakner kartársunk óhajtana, az csak akkor volna lehetséges, ha Magyarországon egy nemzetiség és egy felekezet lenne, ez a külső tanügyi adminisztrációra vonatkozólag. A mi pedig a keretnek a képét illeti, a szellemet, melyről L. úr oly sok szépet tud mondani, a minek azonban meddőnek kell maradni, arról akarok én a *kirándulások* révén beszélni, melyre L. úr a népiskolai tanítás terén különösen utal. De itt is túlló a czélon.

Mit jelentsen az, mikor (XXII. fej. 43. lap) azt mondja: „A honisme legelső alapját, kisebb kirándulások alkalmával, a helység környékének megismertetése képezi. Ezen kirándulások köre a tanuló földrajzi ismeretének arányában fokokint mindinkább bővítettik, végre helységre, községről községre való kirándulások, a meddig ezek csak lehetségesek, gyalog, később pedig kocsik, vagy vasutak segélyével eszközöndők volnának. Ezen kirándulások, melyek a szülőhely környékénél kezdődnek, fokokint mindig tágabb és tágabb körre terjednek ki, úgy, hogy lassankint a szülőhely járását, megyéjét a tanulóval megismertetjük. Végre a népiskola legfelsőbb osztályában, a mennyire lehet (persze!) az egész országot, sőt még a szomsédos tartományok valamely részét is ily módon ismertetjük meg a tanulókkal.“

Ezen kirándulásokon a tanulók a beutazott vidékek talajának minőségét, növényeit, állatait, ipari és gyári nevezetességeit és legutóljára annak lakóit és történeti legfőbb mozzanatait ismerjék meg. A mi pedig a történeti oktatást illeti, mindig a jelenkorból kiindulva, csak fokokint mélyebben hajoljon a multba, de sohasem így (talán: úgy) miként ez mai nap nálunk is szokás, megfordított sorrendben, és a mennyire csak lehet, minél szemléltetőbben kell azt előadni és ismertetni“ stb.

Ugy hiszem fölösleges ebből többet idézni. Én őszintén megvallom, hogy nekem ez ilyen „*kiránduló paedagógiára*“ minden érzékem hiányzik.

Még azt tudom érteni, mikor egy nevelő két-három gyermekkel sétaközben hasznos dolgokról beszélget, vagy egy kereskedelmi akadémia növendékei kereskedelmi, gyári és ipari telepek meglátogatására, egy-egy hosszabb kirándulást tesznek; de hogyan végezzen hasznos munkát egy tanító 60—80—100 gyerekekkel a szabadban. azt már nem értem, s megvallom, nem értettem sohasem, habár jól tudom, hogy taneszközök hiányában bizonyos földrajzi alapfogalmakat igen szépen lehet a szabadban demonstrálni

Valami húsz esztendő előtt a csurgói képezde akkori igazgatója, Bárány Ignác, egy járásköri ülés alkalmával a képezdei növendékekkel ide rándult Kanizsára, tanárok, növendékek résztvettek a gyűlésen. Ez alkalommal egyvalaki a kirándulásokról tartott előadást, melynek a gyűlésen sok szószólója akadt, különösen mikor az egyik képezdei tanár, lendületes nyelven megmagyarázta, hogy mily szép az, mikor derült őszi reggeleken a csillagképeket mutathatjuk meg a tanulóknak. Sajnáltam akkor is, hogy ezeket a szép theoretikus fejtegetéseket a legprózajbb dologgal kell ad absurdum vezetnem, mondván, hogy csillagászati ismeretet nem igen fog az ilyen kirándulásból a tanuló hazavinni, hanem egy hatalmas náthát igen. Így nem győzött meg engem Lakner kartárs minden szép szava sem. Az ilyen kirándulások létesítéséhez nálunk minden feltétel hiányzik; játék és tornára igen, de tanulásra nem. Csak tegye meg minden tanító kötelességét az iskolaszoba négy fala között és valósítsa meg tudása és tehetsége szerint az adott rendszer keretében lelkiismeretes buzgalommal azt, a mit a haza és a nemzet, vagy ha felekezeti tanító is, a felekezet tőle megkíván, akkor teljesen fölöslegesek a kirán-

dulások, melyek azon mértékben, mint szerző óhajtja, nemcsak nálunk, de máshol sem valósíthatók meg soha.

Ismétlem mégegyszer. Lakner úr enthusiasmusát igen tiszteletreméltó; sok jó, de már ismert eszme van könyvében, saját reformeszméi azonban kivihetetlenek. Sajnálom, hogy ismertetésem eredményeül ezt kell hangoztatnom, de szerzőt vigasztalja öntudata. 38 évi tanítóskodása után is élénk érzelme van oktatásügyünk hibái iránt, s így bizonyos, hogy hosszú működésének folyamán sok jót tett s hivatásának derekasan megfelelt.

N.-Kanizsa.

Hoffmann Mór.

LEVELEZES.

Sátoralja-Ujhely, 1893. szept. hó 10.

Mélyen tisztelt szerkesztő úr!

A s.-a.-ujhelyi status-quo izr. hitközségi iskola tanítótestülete e napokban tartott értekezletében jegyzőkönyvileg örökítette meg *Singer* Izrael, nyugalmazott kartársuk bokros érdemeit és egyuttal elhatározta, hogy a jegyzőkönyvi kivonatot ünnepélyesen átnyújtja neki. A *Schneider* Jakab kartárstól szerkesztett jegyzőkönyvi kivonat átnyújtása alkalmával *Knopfler* Sándor a következő beszédet intézte a nyugalomba vonulthoz:

Szeretve tisztelt volt kedves kartársunk!

A régi tisztelet és szeretet hozott össze ma bennünket, hogy nyíltan és ünnepélyesen kifejezést adjunk szívünk őszinte érzelmeinek.

Azt hiszem, nincs köztünk egyetlenegy sem, a ki a rajongás bizonyos nemével ne gondolna vissza azon hosszú időre, melyben szerencsénk volt Önnel együtt működni. Ebből az időből ered az ön iránt táplált őszinte és igaz tiszteletünk és szeretetünk, melynek egész melegével álljuk körül volt kedves kartársunkat és szeretve tisztelt mesterünket most is, midőn több mint 40 évi sikerdús működés után az igazán jól megérdemelt nyugalomba vonult.

Aki annyi időt töltött el a tanítói pályán, a ki a népnevelés terén szerzett érdemekben öszült meg, a ki minden szép és jó iránt fogékony kebellet bír, mely a vallásnak, humánitásnak és tudománynak egyaránt áldoz, mely mindenha, kedvezőtlen anyagi viszonyok között is nemesen rója le adóját mindannyiszor, valahányszor azt tenni a kollegiális és felebaráti szeretet igényli, ki mint modern, a kultura magaslatán álló zsidó tanító, *szigoruan vallásos מרקדק במצות zsidó* is tudott lenni, az joggal és méltán számíthat mindenki tiszteletére és elismerésére.

Mi, volt közvetlen kartársai, azonban még ennél is többel tartozunk neki s ezért kötelességünknek tartottuk önzetlen ragaszkodásunknak külsőleg is kifejezést adni és ennél fogva az iskolaévben tartott legelső értekezletünkön szívünk érzelmeit jegyzőkönyvbe igtattuk. E jegyzőkönyvi kivonatot ezennel van szerencsénk Önnek átadni és kérve kérjük, fogadja tőlünk szeretettel, adjon nekünk nemes szívében továbbra is egy kis helyet, a mint mi is fogjuk Önt ezentul is tisztelni és szeretni s egy lélekkel azt kívánjuk, hogy az Isten boldogságban és megelégedettségben soká, nagyon sokká éltesse!

A *Schneider* kartárstól szerkesztett jegyzőkönyvi kivonat így szól: Kivonat a tantestületnek 1893. szept. 15-én tartott értekezlete jegyzőkönyvéből.

A tanítótestület mély sajnálatának ad kifejezést, hogy *Singer* Izrael kartárs urat a tanítói értekezleteknél nyugalomba vonulása folytán nélkülözni kénytelen; másrészt pedig örömmel látja az odaadó, szorgalmas és buzgó tanítót jól megérdemelt nyugalmát és díját élvezni és midőn ez alkalommal a múlt iskolaév záróvizsgájánál hozzánk intézett szívélyes bucsúszavait a legmelegebben viszonzzuk és az isteni Gondviseléstől számára hosszú és boldog életet kérünk, hogy Magyarország tanítósa egyik érdemes nesztorával még sokáig dicsekedhessék, ugyanakkor kifejezést adunk azon reményünknek, hogy nyugalomba vonulása csak külső működésében idéz elő változást, de barát-

ságos kartársi viszonyra, tapasztalt szivélyességre és szeretetre nézve továbbra is azt fogjuk mondhatni: *Ochinu atuk!* Knopfler Sándor, Schneider Jakab, Wiener József, Schön Mór, Reichardné-Goldberger Ernesztin, Schorr Mari.

Tekintetes Elnökség!

Van szerencsénk tisztelettel értesíteni, hogy a helybeli izr. iskolaszék f. é, augusztus hó 22-én tartott gyűlésében Weisz Miksa úr, iskolánk igazgató tanítója, által előterjesztett és melegen ajánlott javaslatára elhatározta, hogy az orsz. magy. izr. tanító egyesületbe mint *pártoló tag* évi 5, szóval: *Öt frtnyi tagsági díjjal* belép, hogy az egyesületet emberbaráti céljaiban és a hazai iskolaügy felvirágoztatására irányuló nemes törekvésében istápolja.

Az 1893. évi tagsági díjat egyuttal az egyesületi pénztáros czimére elküldtük.

Isten áldása és a hazai zsidóság jóakaró támogatása kísérje az egyesület további működését, hogy a szent ügynek minél nagyobb szolgálatot tehessen.

Fogadja a Tekintetes Elnökség nagyrabecsülésünk kifejezését, melylyel maradtunk

Galgócz, 1893. évi szeptember hó 24-én

hazafiui tisztelettel:

Az iskolaszék határozatából

Weiss Miksa,
iskolaszéki jegyző.

Salzberger Vilmos,
iskolaszéki elnök.

Jóleső örömmel adjuk közre e sorokat, mert az egyesületünk felé forduló elismerés újabb megnyilvánulását látjuk bennök. Köszönet Weisz Miksa kartársunknak, ki a galgóczi iskolaszék előtt céljainknak és eszméinknek olyan lelkes szószólója volt és köszönet magának az iskolaszéknek, mely működésünket megismerve, perczig sem habozott érdekeinket párfogásába venni. Kívánjuk, hogy példájukon felbuzduljanak mindazok, kiket egyesületünk céljainak eddigelé meg nem nyerhettünk.

EGYLETI ÉLET.

A közp. választmány szept. 28-án tartott üléséből.

Az iskolai nagy szünetek alatt felhalmozódott ügyek egész sora került a napirendre.

Elnök, Kornfeld Gyula mindenekelőtt jelentést tesz az általa elintézett fontosabb ügyekről. Jelenti, hogy a szünidő alatt 158 különféle levél érkezett és hogy ezek a mennyire választmányi határozatra nem szorultak, el is intéztettek elnökileg.

Bemutatja és felolvastatja Radó Vilmos tanár levelét a bibliai történet új kiadása ügyében, mely az elnökséghez áttétetik véleményezés végett.

Örvendetes tudomásul vétetik elnök azon jelentése, hogy Kohner Zsigmond ur, a pesti izr. hilközség érdemdus elnöke disztaggá való megválasztása alkalmából 100 frttal lépett az egyesület kötelékébe, mint alapító tag, hogy Győri Adolf egyesületi ellenőr ujabban 186 frtot szerzett az árvaalapnak nagymarosi tartózkodása alatt, hogy a miskolczi tantestület beküldte már az általa rendezett, szineloadásból eredő tiszta jövedelmet a felmerült takarékpénztári kamatokkal együtt, hogy Spitzer Lajos jánosházai tanító szintén szép összeget gyűjtött. Azután Csajági Béla egyesületi alelnök jelenti, hogy sikerült neki Temesváry Adolf egyik fővárosi tekintélyes polgárt arra megnyerni, hogy 1000 koronával lépjen az egyesületbe, mint alapító tag. Ugyanaz arról is tesz jelentést, hogy a helyi izr. fiuárvaház elnöksége ismét egy tanító gyer-

mekét fogadta be az intézetbe egész díjmentesen, mely jelentéseket a választmány hálás köszönetnyilvánításokkal fogadja.

Részletes jelentéseket tesznek a körülményekre kiküldött választmányi tagok Schichtancz és Barna; az egyik a pozsonyi köralakító gyűlésről, a másik a bajai közgyűlésről nyilatkozik dicsérőleg. Különös örömmel vette a választmány a bajai hitközségnek és általában a nagy közönségnek az egybegyűlt zsidó tanítók iránt tanúsított meglepő ritka vendégszeretetének jeleit.

A választmány illő módon fejezte ki köszönetét és háláját ugy a hitközségi előjáróság iránt, mint a körülmények vezetése körül nagy tapintattal és ügybuzgóan közreműködőknek nevezetesen Berger Benőnek Pozsonyban, Walder Jakabnak Baján és Fischer Ignácznak Nyitrán, mely utóbbi helyen szinte igen érdekes és sikeres lefolyású körülés tartatott.

Schön József ellenőr jelenti, hogy az egyesület ügykezelését az elnökség többi tagjaival együtt megvizsgálta és a legnagyobb rendben találta. Tolnai J. Béla pénztáros tételről-tételre bemutatja a folyó év bevételeit és kiadásait, melyből kitűnik, hogy az egyesület háztartása igen kedvező állapotban van.

Azután tárgyaltnak a segély elnyerése iránt beérkezett kérvények. Megszavaztatik 6 tételben 94 frt.

24 új tag jelentkezett a felvételre, kik közül csak azok vétettek fel, kik a szükséges okmányokat már beküldték.

Felvétettek: Galandauer Irma k. a. tanítónő Szabadkán, Salver Samu tanító Szabadkán. Mint pártoló tag évi 5 frtnyi díjjal jelentetett be Stern Abrahámtól Dr. Kelemen Adolf nagy-atádi főrabbi.

Ezekén kívül több más ügy is tárgyalatott, melyről más alkalommal fogunk beszámolni.

Lapunk zártakor azt az örvendetes hírt vettük, hogy ismét egy vidéki körrel gazdagodott f. hó egyesületünk.

Fejérmegyében u. i., a hol Berger Vilmos, sárbogárdi tanító már 1885-ben hasztalanul kísérette meg a kör alakítását, most ismét mozgalmat indított ez ügyben és mult hó 28-án megalakult Székesfehérvárott egyesületünk zászlaja alatt a fejérmegyei kör. Elnöknek választották Steinberg Jakab dr. főrabbit. Egyelőre csak ennyit a fejérmegyei kartársaink életrevalóságáról.

Gyűjtés az árvaalpra f. é. július, augusztus és szeptember hónapokban.

a) Alapító tagdíjak:

	frt
Dr. Ehrenhaft Rezső, Budapest	50.—
A pápai izr. tanítótestület 100 frtos alapítványának f. évi részlete	20.—

b) Pártoló tagdíjak:

Izr. hitközség Ada f. évi díja	5.—
Özv. Dr. Ullmann Frigyesné, L.-Szt.-Miklós f. évi díja	5.—

c) Adományok:

Dr. Goldziher Ignác, Budapest	1.40
Fischer Lipót, Luki egy körülményelési ünnepélyen rendezett gyűjtése ...	3.—
Izr. Tanítótestület Miskolcz (szini előadás)	569.55
Klein Gábor, K. Félegyháza „Neveljünk munkaszeretetre“ című munkáért	—20
Győri Adolf, egyesületi ellenőr által N.-Maroson rendezett jótékony célú nyári mulatság tiszta jövedelmének 1/3-ad része	186.—
Szántó Edéné, Szabadka és Scheer Berta k. a. Baja gyűjtése a B. B. megyei kör közgyűlésén ...	26.30

Pfeiffer Ignác, hitközségi tanító Budapest adománya	5.—
Walder Jakab, Baja adománya	2.77
Schwarcz Ignác, Nyitra, a) a tanítótestület mellékjövedelmének 5%-a 7.65, b) perzselygyűjtés a beiratásnál 4.69, c) 189 tanuló adománya á 2 kr. 3.78, összesen	16.12
Blumschein Lipót, Esztergom gyűjtése Sternfeld Rezsőtől 1 frt, Eck- stein Mórtól 50 kr.	1.50
Fried József, budapesti likörgyáros gyűjtése	10.—
Klingenberg Jakab, Pécs gyűjtése és pedig Dr. Perlesz 50 kr., Spitzer Lajos 35 kr.	—.85

F. évi július, augusztus és szeptember hónapokban tagságdíjat fizettek.

Kohner Zsigmond, alap. dagdija 100 frt.

a) Pártoló tagok:

	F. évre frt	Hátralék frt		F. évre frt	Hátralék frt
Izr. hitközség, Ada ...	5.—	—	Izr. iskolaszék, Galgóc ...	5.—	—
Rév-Kom.	5.—	—	Schmiedl Albert, Budapest	5.—	—
Vágújhely	5.—	—	Witt Manó, Vác	5.—	—

b) Rendes tagok:

	F. évre frt	Hátralék frt		F. évre frt	Hátralék frt
Ausch Adolf, Tornóc ...	4.—	2.—	Klein Gábor, K.-Félegyháza	4.—	—
Baumgarten S., Miskolc ...	2.—	—	*Klein Gyula, Szempcz	2.—	—
Bérczi Fülöp, Orosháza	2.—	—	Kohn Ármán, Závod	4.—	—
Blau József, Sz.-Somlyó ...	—	2.—	Krausz Márk, Sz.-Fehérvár	2.—	—
Borsodi Miksa, Ürmény	4.—	—	*Krausz Simon, Modor	2.—	—
Braunberg Manó, Zsolna ...	2.—	—	Láczér Samu, Czegléd	—	4.—
Donath Ármán, Trencsén ...	2.—	—	Ladányi Miksa, Budapest	2.—	—
Fischer Mór H. Nádudvar	1.—	—	Löwinger Mór, Sárvár	—	2.—
Fischer Mór, Szatmár ...	2.—	—	Löwy Izidor, A.-Szántó ...	2.—	—
Feldmann Samu, Tolna ...	2.—	—	Mandl Bernát, Budapest	2.—	—
*Frankl Miksa, Farkasd	1.—	—	Maislis Ráfáel, A.-Szántó	2.—	—
Freund Bernát, N.-Bittse	4.—	—	Neufeld Manó, Budapest ...	—	2.—
Frim Antal, Budapest ...	4.—	—	Neuman Vilmos, Tisza-Beő	1.—	—
Grünberger Fülöp, N.-Bittse	4.—	—	*Oesterreicher M., Pozsony	2.—	—
*Hajnal Adolf, Budapest	4.—	—	*Pollak Manó, Baja ...	2.—	—
Hamburger Ign. A. Szántó	2.—	—	Rosenberg S., Mátészalka	2.—	—
Handelsmann Leó Szabadka	4.—	—	Schor Ármán, Pápa ...	1.—	1.—
Havas Károly R.-Komárom	4.—	—	Schwarcz Sám., Veszprém	—	3.—
Hochenberg V., N.-Bittse ...	4.—	—	Stöckelmacher Ern., Bpest	2.—	—
Kanizsai Mór, Cziffer	2.—	—	Szabó Adolf, Jászberény ...	2.—	—
Kálmán Mátyás, Turkeve	—	2.—	Szántó Ede, Szabadka	4.—	—
Kárpáti Manó, N.-Kanizsa	2.—	—	Walder Jakab, Baja	4.—	—
Kornhauser S. Késmárk ...	2.—	—	Weisz Zsigmond, N.-Bittse	4.—	—
Klein Izrael, Ada	2.—	4.—	*Waldmann Dezső, Galantha	2.—	—

* Felvételre jelentkezett.

Budapest, 1893. szeptember 27-én. *Tolnai J. Béla*, egyes. pénztáros.

Helyreigazítás. 1. A f. évi 7. számban Dr. Herzog Manó Kaposvár részéről kimutattott 5 frt p. tagdíj nem hátralék, hanem a f. évre szól. 2. Hahn *Adolf* Pozsony helyett értendő Hahn *Dávid*.

VEGYESEK.

Névmagyarosítás. *Lustig* Mihály kar- és tagtársunk nevét *Mezei*-re változtatta és működési helyét Dévaványáról Kecskemétre tette át.

Helyreigazítás. Lapunk mult számában tévesen adtuk azon hirt, hogy az „U. Israelit“ cz. lapot Spitzer D. H. ur fogja szerkeszteni. Utólag értesültünk, hogy nevezett ur csak azon számot szerkeszté, mely a volt szerkesztő kegyeletének volt szánva.

Kérelem. Tisztelettel kérem, a t. kartárs és igazgató urakat, sziveskedjenek a mult évi „Iskolai Értesítő“ egy-egy példányát iskolánknak megküldeni. Szivességükért köszönetemet eleve kifejezem. Tisztelettel *Kletn Mór*, irz. tanító. Radosna (Nyitra m) 1893. szeptember 19-én.

Pályázati hirdetés.

A pesti izr. hitközség hat osztályos elemi, esetleg polgári osztályokkal kibővítendő fiúiskolájának megüresedett **igazgatói** állásra ezennel pályázatot hirdet. Az állás javadalmi ez idő szerint: 1300 frt törzsfizetés, 400 frt lakbér-áttalány és 100—100 frt ötödéves korpótlék.

Pályázhatnak polgári, vagy középiskolai képesítéssel bíró tanítók, illetőleg tanárok, kik 40-ik életévüket még túl nem haladták s kellő szakképzettséggel rendelkeznek középiskolai vallásoktatás teljesítésére is.

A pályázók életkorát, családi állapotát s eddigi működését hitelesen igazoló okmányokkal fölszerelt folyamodványok f. évi október 31-ikéig a hitközség tanfelügyelői hivatalához nyújtandók, vagy küldendők be.

Budapest, 1893. szeptember hava.

A pesti izr. hitközség előljárósága.

Az igen tisztelt *rabbi*, *hitoktató* és *tanító* urak b. figyelmébe következő művet ajánlom :

ראשי התפלות „**Több héber imák**“ a héber szó átellenében levő magyar fordítással. *Gyakorlati kézikönyv* az imák fordításának az iskolában és otthon való gyors begyakorlására. Izr. tanulók számára szerkesztette **Knopfler Sándor**. Három rész. Egy-egy résznek ára kötve 30 kr.

I. rész. A hétköznapi főbb imák. Különféle áldások (brochósz). A hétköznapi nyilvános istentiszteletre vonatkozó imákból. *II. javított kiadás.*

II. rész. A szombati és ujholdi főbb imák, kapcsolatban a szombat és ujholdra vonatkozó parancsolatok, szertartások és liturgia tudnivalókkal. A zsinagogiai év. (Az ünnepek, félünnepek, böjtnapok rövid ismertetése. *II. javított kiadás.* (Sajtó alatt.

III. rész. Az ujholdi és a többi félünnepek, a böjt és ünnepnap főbb imák, kapcsolatban az ujholdi és a többi félünnepek, a böjtnapok, ünnepete, parancsolatok, szertartások és a legszükségesebb liturgiai tudnivalók ismertetésével. A bírálatok, melyek a „*Főbb héber imák*“-ról annak idején megjelentek, *mind kiemelték e munka kiváló használhatóságát*, és hogy e könyvek kellő méltatásra akadtak, bizonyítja azon tény, hogy hazánk legtekintélyesebb iskoláiba is bevezették.

Ezen jeles tankönyvek oly iskolákba való bevezetése, a hol azok eddig használatban nem voltak, föltörekvésem lévén, e cél elérésére kívánatra *mutatvány-példányokat* szivesen küldök ingyen és bérmentve. Az itt elősoroltakon kívül *valamennyi* iskolakönyv általam beszerezhető, a tankönyvszükséglet szállítására ugyanazon feltételek mellett készségesen ajánlkozom, mint a melyek bármelyik más kiadó részéről nyujtatnak.

Becsés megrendelését várva vagyok illő tisztelettel

Löwy Adolf,

könyv- és papirkereskedő

S.-A.-Ujhelyen.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszterium által kiadott könyvek és taneszközök *főbizományosa.*

IFJ. NÁGEL OTTÓ

könyvkereskedésében

megjelent és kapható, BUDAPESTEN, Muzzeum-
körút, a nemzeti színház bérházában.



- חומת המשקש** Hittani hármaskönyv, nép-, polgári- és középiskolai zsidó tanulók számára. *I. kötet népiskolák használatára szerkesztette Dr. Zsengeri Samu.* Hatodik javított, bővített s Palaestina térképével és földrajzi vázlatával megtöltött kiadás. Ára kemény kötésben 30 kr.
- II. kötet, polgári és középiskolák használatára. Második javított és bővített kiadás.* Ára kemény kötésben 50 kr.
- תורת המקרא** (Thoráth Hamikrá) Héber ABC-és olvasókönyv írta *Dr. Zsengeri Samu.* Ára keménykötésben 26 kr.
- חנוד בר מצוה** Barmiczva oktatás izr. tanítók és tanulók számára. A Barmiczva előkészítésre szükséges szabályok és tantételek, Barmiczva és iskolai beszédek, valamint családi ünnepélyekre való üdvözlések. Szerk. *Dr. Zsengeri Samu.* Ára kemény kötésben 50 kr.
- Zsidó Hit- és erkölcstan.** Középiskolák számára írta *Halász Nándor.* I. rész, ára 70 kr., II. rész, ára 40 kr.
- Zsidó Hittani katekizmus** polgári és felsőbb leányiskolák számára, írta *Halász Nándor.* Második kiadás. I. rész, ára 30 kr., II. rész, ára 25 kr., III. rész, ára 35 kr., IV. rész, ára 35 kr.
- Zsidó Hittani katekizmus** polgári és hasonló fokú fiúiskolák részére írta *Halász Nándor.* Ára: I. rész, 36 kr., II. rész, 30 kr., III. rész 35 kr., IV. r. 45 kr.
- Gáspár Ignác. Elemi földrajz.** Számos képpel. I. rész. A népiskolák III. és IV. osztálya számára. Ára kemény kötésben 24 kr., II. rész, a népiskolák V. és VI. osztálya számára. Ára kemény kötésben 32 kr.
- Általánosan engedélyezve a m. kir. közokt. miniszterium 17,358/88. számú rendeletével.
- Gáspár Ignác Első oktatás a földrajzban.** A népiskolák középosztályai számára, 62 képpel. Tizenkettedik javított kiadás. Ára kemény kötéssel — 32 térképpel 44 kr.
- Általánosan engedélyezve a magy. kir. közokt. miniszterium 17,358/88. számú rendeletével.
- Barna J. Népiskolai földrajz.** Második javított kiadás. I. rész a IV. osztály számára 20. II. rész az V. oszt. számára 20. III. rész a VI. oszt. számára 20 kr.
- Gáspár J. Kis földrajz** falusi iskolák számára. Ára 26 kr
- Gáspár Ign. Népiskolai számtan** a II. osztály számára. Ára 26 kr.
- Füredi Ignác. Számtani példatár** a népiskolák számára magyarázó jegyzetekkel és megoldásokkal.
- A népiskolai 2. osztály számára 5. kiadás. Kemény kötésben. Ára 20 kr.
- A népiskolai 3. osztály számára 5. kiadás. Kemény kötésben. Ára 20 kr.
- A népiskolai 4. osztály számára 3. kiadás. Kemény kötésben. Ára 24 kr.
- A népiskolai 5. és 6. osztály számára 2. kiadás. Ára 32 kr.
- Barna J. Magyarország története** az újabb miniszteri tanterv alapján népiskolák használatára. Hatodik kiadás. Ára vászonkötésben 30 kr
- A m. k. vallás- és közokt. miniszterium 22452. sz. a. általánosan engedélyezve:
- Virág József és Walter Károly Számtani gyakorlókönyv** a népiskolák számára. I. rész 25., II. rész 20, III. rész 20, IV. rész ára... .. 40 kr
- Udvardy Gyula. Magyarok története** életrajzi irányban. Izr. elemi iskolák V. oszt. számára. Második javított kiadás. Ára 30 kr.
- Barna J. Magyarország története** párhuzamosan alkotmányunk vázlatával és a főbb világesemények függelékével, népiskolák használatára. Ötödik kiadás ára keménykötésben 30 kr.

Kugler J. Irályképző alsófoku ipariskolák használatára I. fele —.50, II. fele —.50, Altalános engedélyezve a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium 44122/2890 számú rendeletével.

Erdős Miksa. Elemi természetrajz a népiskolák felsőbb osztályai számára, 75 képpel. Keménykötésben. Ára —.40 kr.

Ruttkay Sándor. Egészségi, erkölcsi és illemszabályok IV. kiadás, ára —.06 kr.

E könyvecske a m. kir. közokt. miniszterium 12,052/1888. számú rendeletével és a főváros tanácsának 7,696/887. számú rendeletével az ország és főváros összes népiskolai növendékeinek megvételre ajánlatott.

Horváth és Juhász. Módszeres tornatanítás I. rész, népiskolai torna-gyakorlatok, ára —.40

Schwarz M. Az egyenletek megfejtése népszerű modorban a népiskolák V. és VI. osztályai és polgári iskolák számára, ára —.40

Dr. Ploetz Károly. Elemi francia nyelvtan, a 33. kiadás után átdolgozta Nagy Lajos. I. rész. Második kiadás. Ára kemény kötésben —.44

II. rész. Második kiadás. Ára kemény kötésben —.44

Mind a két rész egy kötetben, kemény kötésben, ára —.80

Altalános engedélyezve a m. kir. közokt. miniszterium 7,358/88. sz. rendeletével.

Dr. Ploetz Károly. Syllabaire française. A francia nyelvtanítás *első foka*. A huszadik kiadás szerint magyar nyelvre átdolgozta Nagy Lajos. Ára kemény kötésben —.50

Dr. Ploetz Károly. Conjugaison française. Második fokozat a francia nyelvoktatásra, olvasókönyvvel és szótárral szerkesztve. Az eredeti 12. kiadás után magyar nyelvre átdolgozta Kubinyi F. A. Ára kemény kötésben —.80

Dr. Ahn Ferencz. Gyakorlati tanfolyam a német nyelv gyors és könnyű megtanulására. Az eredeti nyomán írta Nagy Lajos. I. rész 7-ik kiadás ára kemény kötésben —.40

II. rész harmadik javított kiadás ára kemény kötésben —.40

Mind a két rész egy kötetben —.80

Dr. Zsengeri S. Irálytan alsófoku ipariskolák számára. Engedélyezett a m. kir. vallás- és közokt. miniszter 890/3,450. sz. rendeletével. Ára kemény kötésben —.40

Szabó Endre. A kézimunka tanítása a népiskolában. Második javított kiadás. Ára —.72

Flesch M. Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben, I. Theil für die unteren Klasse der Volksschule. Ára —.30

II. Theil für die oberen Klassen d. Volksschule. Ára —.30

Ezen jeles tankönyvek oly iskolákban való bevezetése, a hol azok eddig használatban nem voltak, főtörekvésem lévén, e cél elérésére kívánatra, *mutatvány-példányokat* szívesen küldök ingyen és bérmentve. Az itt elősoroltakon kívül *valamennyi* iskolakönyv általam beszerezhető, a tankönyvszükséglet szállítására ugyanazon feltételek mellett készségesen ajánlkozom, mint a melyek bármelyik más kiadó részéről nyujtatnak.

Gömöri Armin kaposvári izr. tanító által szerkesztett és nála kapható tankönyvek jegyzéke :

1. **Bibliai történet, vallás- és szertartástan** a héber szó átellenében levő szószerinti ima- és bibliafordítással, nép-, polgári- és középiskolai tanulók számára II. kiad. I. r. Ára 40 kr.

2. **Bibliai történet, vallás- és szertartástan** a héber szó átellenében levő szószerinti imafordítással, nép-, polgári- és középiskolai tanulók számára II. javított kiad. II. r. Ára 40 kr.

3. **Bibliai történet, vallás- és szertartástan** a héber szó átellenében levő szószerinti imafordítással, nép-, polgári- és középiskolai tanulók számára II. javított kiad. III. r. Ára 44 kr.

4. **Az előbbi 3 rész egy kötetben**, a szószerinti imafordítás nélkül harmadik kiadás Ára 40 kr.

5. **A Zsidók története. Vallás- és szertartástan**, polgári-, középiskolai és tanítóképző-intézeti tanulók számára Ára 50 kr.

Ez utóbbi rész történelmi tananyaga négy 20—20 fejezetből álló szakaszra van felosztva s így a polgári- valamint a középiskolák négy osztályának teljesen megfelel.

A Franklin-Társulat kiadásában

Budapesten megjelent:

Ballagi Károly és Nagy László. Magyarország története. Kapcsolatban az általános történelem legfőbb vonásaival. Népiskolák számára. Huszonhatodik kiadás. Kötve..... 30 kr.

— **Földrajz** népiskolák számára.

I. évf. vagy a népiskola 4. oszt. tananyaga. 6. kiadás. Kötve. 20 kr

II. évf. vagy a népiskola 5. oszt. tananyaga. Negyedik kiadás Kötve 30 kr.

III. évf. vagy a népiskola 6. oszt. tananyaga. 3. kiadás. kötve..... 25 kr.

Bánhegyi és Emerlezy. Népiskolai tankönyv olvasmányokkal a magyarhoni népiskolák mindennapi és ismétlő iskolai számára. X. kiadás kötve 60 kr.

Csukási Fülöp és Schön József Zsidó hittan a szentírás elbeszélései kapcsán az őshéber eredeti szöveg alapján a legjelesebb értelmezők és fordítások egybevetésével.

Első könyv: A népiskola felső osztályai, illetve a polgári és középiskolák alsó osztály számára, II-ik bővített és javított kiadás. Füzve 80 kr.

Második könyv: a polg. és középiskolák III. és IV. osztályai szám. Füzve 50 kr.

Harmadik könyv: A polg. és középiskolák IV. oszt. számára. Füzve..... 20 kr.

Csukási F. és Schön J. Kis biblia a zsidó ifj. számára. Az őshéber eredeti szöveg nyomán. Két részben. I. rész kötve 40 kr. II. rész kötve 60 kr., egy vászonkötetbe kötve 1 frt 20 kr.

— **A zsidók története**, különös tekintettel a magyar zsidók történetére. Füzve 1 frt 20 kr.

Erdődi János. Földrajzi vezérfonal iskolai és magánhasználatra. 6. átdolgozott kiadás, kilencz térképpel. Füzve 50 kr.

— **Földrajz** a népiskolák felsőbb osztályai számára. Függelékül: Történelmi képek. 5. kiadás. Füzve 25 kr.

Führer Ignác és Schön József. Módszeres nyelvtani példatár. A népiskolák II. osztálya számára mondattani alapon. Kötve 20 kr., III. osztály számára kötve 25 kr., IV. osztály számára kötve 25 kr.

Gyürky Antal. Magyar polgári jogok és kötelességek rövid ismertetése. Kérdések és feleletekben. Hoffmann Mór által átdolgozott 4. kiadás. Kötve 25 kr.

Hochmuth Ábrahám. Isten-ismeret és Istentisztelet. A biblia és későbbi iratokon alapuló tan- és kézikönyv a vallás oktatására. II-dik olcsó kiadás.... 60 kr.

— **Mózesi hit- és erkölcsstan** az elemi és felső népiskolák számára. Kivonat az „Istenismeret és istentisztelet“ című vallástani könyvből, utmutatása és felügyelete mellett készítette Szép Lipót. Kötve 30 kr.

Kapl Gyula. Összhangzattani gyakorlókönyv. Zeneiskolák és tanítóképző intézetek számára.

I. Füzet. Füzve 30 kr.

II. Füzet. Füzve 40 kr.

Klingenberg Jakab. Magyar nyelv- és irálytan. Helyesírási és irodalmi függelékkel. A népiskola V. és VI. osztálya számára. Negyedik kiadás. Kötve 50 kr.

— **Gyakorlati német nyelvtan** kezdők számára.

I. rész: 4 kiad. Kötve..... 25 kr.

II. rész: 2. kiadás, Kötve..... 50 kr.

Kohányi Sámuel. Gyermekek dalok Fröbel fejlesztő rendszeréhez. Készedővoda, gyermekkertek, a népiskolák alsóbb osztályai számára és családi használatra. I. füzet: Füzve 20 kr. II. füzet füzve 40 kr.

Lőw Lipót Bibliai történet. Zsidó tanulók számára. Magyarra áttette Lőw Tóbiás. Nyolczadik kiadás. Kötve 50 kr

Lutter Nándor. Számtani példatár a népisk. szám. Az 1877 aug. 16-án 21678 sz. miniszteri rendelet szerint átdolgozott kiadás

A II. osztály számára VI. kiadás koronaérték szerint 20 kr.

A III. osztály számára V. kiadás koronaérték szerint 15 kr.

A IV. osztály számára V. kiadás koronaérték szerint 15 kr.

Az V. osztály számára IV. kiadás koronaérték szerint 10 kr.

A VI. osztály számára IV. kiadás koronaérték szerint 25 kr.

Magyar olvasókönyv német tannyelvű népiskolák számára. Szerzők Bakó S. Frühwirth K., Gruber J. és Posch L. Első rész: Az irva-olvasatató tanmód elvei szerint dolgozva. I. és II. évfolyam Hatodik kiadás. Kötve 30 kr. Második rész, III. évfolyam. Negyedik kiadás. Kötve..... 30⁵kr. Harmadik rész, IV. évfolyam. Második kiadás. Kötve 40 kr. Negyedik rész, V. és VI. évf. 50 kr.

A Franklin-Társulat kiadásában

Budapesten megjelent:

Szirmal József. Az első iskolaév. Magyar
 Abc. és olvasókönyv. Kötve 20 kr.
 A II. iskolaév. **A lakóhely.** Kötve 30 kr.
 A III. iskolaév. **A szülőföld** Kötve 30 kr.
 A IV. iskolaév **A haza.** Kötve 50 kr.
 Az V. és VI. iskolaév. **Hazánk és a nagy-**
világ. Kötve 60 kr.

Szirmal József. Az első iskolaév. Magyar
 ABC. és olvasókönyv, álló írású ki-
 adás. Kötve 20 kr.

Szirmal József. Német nyelvképzőiskola
gyakorlati példákban. Olvasás, nyelvtan
 és fogalmazás egyközpontu körökben
 I. rész 2. kiadás kötve 20 kr.
 II. rész 2. kiadás. Kötve 20 "
 III. rész kötve 30 "

Szirmal József. Fali olvasó-táblák. 11
 tábla 1 frt.

Szirmal József. Népiszkolai számolókönyv.
 Koronaérték szerint.
 I. füzet. A II-dik oszt. szám. Füzve 20 kr.
 II. " A III-dik " " " 20 kr.

Madzsar János. Magyar nyelvkönyv a né-
met tannyelvű népiszkolák számára.
 I. köt.: A II. oszt. számára. 2. kiadás.
 Kötve 30 kr.
 II. kötet: A III-dik osztály számára.
 Kötve 40 kr.
 III. kötet: A IV-dik osztály számára.
 Kötve 30 kr.
 IV. kötet: Az V. és VI. osztály számára.
 Kötve 35 kr.

Róth Samu. A természetrajz elemei. Fel-
 söbb népiszkolák számára 80 kr.

Szente József. Számtani szemelvények. —
 Ismétlő iskolások számára. Kötve 50 kr.

Udvarhelyi Gyula. Magyar nyelvtan felső
népiszkolák
 I. oszt. szám. Kötve ... 50 kr.
 II. oszt. számára. Kötve..... 40 kr.

Valló Vilmos. Népiszkolai olvasmányok a
gazdasági chemia köréből. Füzve 60 kr.

Ziltz Mór. Hittan az izraelita népiszkolák
alsóbb osztályai számára. Tizedik
 kiadás. Kötve. 30 kr.

— **Hittan.** Az izr. népisk. felső osztályai
 számára. — 4-dik kiadás. Kötve 40 kr.

Ballagi Karl u. Nagy Ladislaus. Geschichte
Ungarns, nebst einigen Hauptzügen aus
der allgemeinen Geschichte, für Volks-
schulen bearbeitet. Geh. 30 kr.

Bánhegyi Stefan. Ungarischer Kinderfreund.
 Ein Lern- und Lesebuch für die mitt-
 leren und höheren Klassen deutscher
 Volksschulen in Ungarn. Nach Bán-
 hegyi und Emeryczy's „Népiszkolai tan-
 könyv“ bearb. Vierte Aufl. Geb. 60 kr.

Szirmal J. u. Mayer A. Das erste Schul-
jahr. Fibel nach der gemischten
Schreibsemethode bearb III. Auflage
Gebunden 25 kr.

— **Das Zweite Schuljahr.** Deutsches Lese-
 buch für Volksschulen Ungarns mit
 deutscher Unterrichtssprache III. Aufl.
 Gebunden ... 30 kr.
 III. Schuljahr III. Auflage geb. 40 "
 IV. Schuljahr II. Auflage geb. 50 "
 V. Schuljahr 60 "
 VI. Schuljahr 70 "

Szirmal Josef. Das erste Schuljahr. Fibel
mit steller Currentschrift. Geb. 25 kr.

— **Das erste Schuljahr. Fibel mit steller**
Latelnechrift. Gebunden 25 kr.

A zsidó népiszkolák számára szerkesztett
 kiadásból megjelentek:

A második iskolaév kötve 30 kr.
 A harmadik iskolaév " 30 "
 Das dritte Schuljahr " 40 "
 Das vierte Schuljahr " 50 "

Hochmuth Abraham. Gotteserkenntnis und
Gottesverehrung als Lehr- u. Handbuch
zum Religionsunterricht II. Aufl. 60 kr.

Klingenberg J. Deutsches Sprachbuch. Ein
 Leitfaden zur praktischen und theore-
 tischen Behandlung des einfachen
 Satzes, mit einer Beigabe von Ortho-
 graphie u. Stilübungen.
 I. Theil. Dritte verbesserte Auflage.
 Für die dritte Volksschulklasse. Ge-
 heftet 30 kr.
 II. Theil Für die oberen Volksschul-
 klassen (4. 5.) Geh. 40 kr.

Posch, Frühwirth und Kund. Fibel für den
Schreib-Leseunterricht. Zweite Auflage
Gebunden..... 25 kr.

Posch L. Deutsches Lesebuch für Volks-
schulen.
 I. Theil 2. Schuljahr Geb. 35 kr.
 II. Theil 3. Schuljahr, Geb. 55 kr.
 III. Theil 4. Schuljahr, Geb. 60 kr.
 IV. Theil 5. und 6. Schuljahr. Ge-
 bunden..... 70 kr.

Ziltz Moritz. Glaubenslehre für die unteren
Klassen der isr. Volksschulen. Fünfte
 verbesserte Auflage. Geh. 25 kr.

— **Glaubenslehre für die höheren Klassen**
der isr. Volksschulen. Dritte vermehrte
 und verbesserte Aufl. Geh. 35 kr.

— **Hebräische Sprachlehre für isr. Volks-**
schulen in zwei Cursen. — Zweite
 Auflage. Geh 40 kr.

SINGER és WOLFNER

kiadásai

BUDAPEST.

Elemi-, polgári- és középiskolai hittani kézikönyvek.

A zsidó hitoktatás vezérfonal a közös népiskolák növendékeinek használatára. *Kiadja a Pesti izr. hitközség.*

1. füzet az I. és II. osztály számára. Kötve	30 kr.
2. „ a III. „ „	25 kr.
3. „ a IV. „ „	30 kr.
pótfüzet a IV. „ „	12 kr.

Zsidó vallástani vezérfonal a polgári és középiskolák I. oszt. számára. Szerkesztették *Halász Náthán és Schlesinger Sámuel.*

Ára kötve ... 65 kr.

Zsidó vallástani vezérfonal a polgári és középiskolák II. oszt. számára. A pesti izr. hitközség tanterve nyomán készítette Schlesinger Sámuel tanár. Ára bekötve ... 60 kr.

Életforrás vagyis **Mózesi vallástan.** Tanítóképezdek és közép-tanodák felsőbb oszt. számára. Irta *Deutsch Henrik.* Négy füzet.

Egy-egy füzet ára 40 kr.

Olvásmányok a bibliából, iskolai használatra. Fordították és jegyzetekkel ellátták *Schön D. és Stern A.*

I. rész. Zsoltárok, 2-ik javított kiadás. Ára 30 kr.

II. rész. Proféták. Ára ... 60 kr.

A zsidó nép és irodalom története. Iskolai használatra irta *Dr. Goldberg Rafael.* Harmadik kiadás.

Ára ... 70 kr.

Izrael története. I. rész. A honfoglalástól az első templom elpusztulásáig. Olvasmányokkal, héber szentirási szemelvényekkel és nyelvi magyarázatokkal. A pesti izr. hitközség megbízásából írták *Dr. Bárány József és Stern Ábrahám,* tanár.

Ára kötve ... 85 kr.

Ugyanaz II. rész. Irta *Stern Ábrahám.* Ára kötve 1 frt.

Bibliai szemelvények. I. kötet. Zsoltárok és régibb proféták. Szerkesztette *Schreiner Márton.*

Ára kötve ... 1 frt.

Ujdonság.

Kiadóhivatalunkban legujabban megjelent:

László Antal német nyelv és olvasókönyv az elemi népiskolák számára. I. rész. Ára 36 kr.

SINGER és WOLFNER könyvkereskedése,

az orsz. izr. tanítóegyesület kiadója

BUDAPEST, Andrásy-ut 10. szám.

Elemi iskolai könyvek jegyzéke osztályok szerint csoportosítva.

I. osztály.

Müller Adolf, Magyar ABC és olvasókönyv (az izr. tan.-egy. kiadványa)	20 kr.
Müller Adolf, Héber ABC és olvasókönyv bekötve	20 "
Herzog Emil, Német ABC és olvasókönyv (az izr. tan.-egy. kiadványa)	20 "

II. osztály.

Radó, Magyar olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	32 kr.
Hoffmann, magyar nyelvtan bekötve (" ")	15 "
Mendl, Német olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	32 "
" Deutsches Sprachbuch II. (Az izr. tan. egyès. kiadv.)	20 "
Hoffmann, német nyelvt. gyakorlókönyv (magy. ajku isk. számára)	40 "
Mózes I. könyve, magyar fordítással bekötve (az izr. tan.-egy. kiadványa)	40 "
Imakönyv, (az izr. tanító-egyesület kiadványa) bekötve	40 "
Schwarz Mór, számtani gyakorlókönyv II. oszt. számára bekötve	20 "
Major Gy., Énekkönyv zsidó iskolák számára 1. füzet	20 "

III. osztály.

Radó, Magyar olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	36 kr.
Hoffmann M., Magyar nyelvtan bekötve. (")	20 "
Hoffmann, német nyelv. gyakorlókönyv bekötve (magy. ajku isk. számára)	40 "
Mendl, Német olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	36 "
" Deutsches Sprachbuch III. (")	25 "
Mózes II. könyve, magyar fordítással bekötve (")	40 "
Imakönyv, (az izr. tanító egyesület kiadványa)	40 "
Lakits—Neiger—Kiss Áron, földrajz bekötve	12 "
Mayer—Márki, Történelem bekötve	24 "
Schwarz, számtani gyakorlókönyv bekötve —	24 "
Gönczy—Kogutovicz, (az illető) megye térképe	30 "
Kogutovicz, Magyarország kizitérképe (Singer és Wolfner kiadása)	24 "
Hátsek, Pestmegye és Budapest és környékének térképe	24 "
Hóos, Dalkönyvecske 1. füzet	15 "
Major Gy., Énekkönyv zsidó iskolák számára 1. füzet	20 "

IV. osztály.

Radó, Magyar olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	45 kr.
Hoffmann, magyar nyelvtan bekötve	20 "
Mendl, Német olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	45 "
Mendl, német nyelv. gyakorlókönyv	36 "
Mózes III. és IV. könyve, (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	80 "
Imakönyv, (az izr. tanító-egyesület kiadványa) bekötve	40 "
Lakits—Neiger—Kiss Áron, földrajz bekötve	28 "
Mayer—Márki, Történelem bekötve	24 "
Schwarz, számtani gyakorlókönyv bekötve	24 "
Orbók, Egészségtan bekötve	20 "
Kogutovicz, Magyarország isk. kizitérképe (Singer és Wolfner kiadása)	24 "
Hátsek, az osztr.-magy. mon. isk. kizitérképe (Singer és Wolfner kiadása)	20 "
Hóos, Dalkönyvecske 2. füzet	15 "
Major Gy., Énekkönyv zsidó iskolák számára 2. füzet	20 "

V. és VI. osztály.

Radó, Magy. olv. (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	65 kr.	Füredi, Világtörténet	40 "
Mendl, deutsches Lesebuch bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	65 kr.	Schwarz, számt. gyak.-k. bek.	36 "
Hoffmann, német nyelvt. gyakorlókönyv bekötve	40 kr.	Ertl H., Természetrájz. Kötve	32 "
Mózes öt könyve, bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadv.)	40 kr. 2 frt	Irmev-Baló, Alkotmányt. kötve	20 "
Imakönyv, (az izr. tan.-egy. kiadványa) bekötve	40 kr.	Pollák K., Elemi mértan	24 "
Lakits—Neiger—Kiss Áron, Földrajz bekötve	36 kr.	Mocnik—Orbók, mértan kötve	24 kr.
Mayer—Márki, Történ. bek.	24 "	Hóos, Dalkönyvecske 2. füzet	15 "
		Major Gy., Énekeskönyv zsidó iskolák számára. 2. füzet	20 kr.
		Orbók, Egészségtan bekötve	20 "
		Kogutovicz, Magyarország térk.	24 "
		Hátsek, az osztr.-magy. mon. isk. kizitérk. (Singer és Wolfner kiad.)	20 kr.

Bevezetés céljából mutatványpéldányt megkeresésre szivesen küldünk.

Könyvkereskedésünkben kapható minden bárhol és bárki által hirdetett iskolai és tankönyv.

Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai)

cs. és kir. udvari könyvkereskedés kiadásában

Budapest, Andrásy-ut 21. szám alatt megjelent

új és újabb kiadásu

elemi- nép-, alsófoku ipar- és kereskedelmi iskolai

tankönyvek.

Vargyas Endre. Abéczés-könyv a népiskolák I. osztálya számára. Ára kötve 14 kr.
— *Fali olvasótáblák* (8 írott, 8 nyomtatott) Vargyas Endre Abéczés könyvéhez. Ára 2 frt

Velösy Lipót. Módszeres rajzoktatás. Minták az elemi népiskolák I—VI. osztályai számára. (A budapesti Tanítóegylet által 100 frttal jutalmazott pályamű.) I. füzet az I—II. osztály számára. 12 kr. II. füzet a III. osztály számára 20 kr. III. füzet a IV. osztály számára 30 kr. IV. füzet az V—VI. oszt. számára, ára 32 kr.
— Rövid utmutatás a módszeres rajzoktatás mintáihoz, ára 20 kr.

Dr. Baróti Lajos. Magyarok története népiskolák szám. Magyar művészek által rajzolt számos ábrával, ára kötve 40 kr.

Mártonffy—Gokler. Magyar ABC és olvasókönyv a német tannyelvű népiskolák szám. I. évfolyam, eng. 11107—1893. sz. a. Ára kötve 30 kr.
— Magyar nyelvgyakorló és olvasókönyv. II. évfolyam, eng. 11107—1893. sz. a. Ára kötve 30 kr.
— Ugyanaz, III. évfolyam, engedély. 11107—1893. Ára kötve 45 kr.

Boronkay Károly. Magyar nyelvgyakorlókönyv a népiskolák szám., eng. 16382—1892. sz. a. A II-ik osztály számára, ára kötve 18 krajczár, a III-ik oszt. szám., ára kötve 20 kr., a IV. oszt. szám. ára kötve 24 kr.

Lange-féle Kis-Atlasz. Új átdolgozott és bővített kiadás. 13 rendkívüli szép színnyomatu és 3 fekete lapon. Ezen új kiadás az összes eddig megjelent magyar atlaszokat felülmulja. Alkalmazta **Cherven F.** Ára 40 kr.

Vajda Pál. Állóírás-minták. Magyar-német írás. (A magyar nyelven megjelent egyedüli állóírású szépírásminták). Ára 40 kr.

Györffy János. Falusi iskolások olvasó- és tankönyve, a mely az osztatlan népiskolák teljes tananyagát tartalmazza, ára kötve 40 kr.

Miklós Gergely. *Természettan és vegytan*, 102 ábrával, eng. 46239—92 sz. alatt ára kötve 44 kr.

Mártonffy M. országos felügyelő, **Trájtler K.** nép- és iparisk. igazgató. *Abc és olvasókönyv az iparisk. előkészítő osztály számára*, ára kötve 28 kr.
— Magyar olvasókönyv az alsófoku ipariskola előkészítő oszt. számára ára kötve 32 kr.
— Ugyanaz, az I. oszt. szám., ára kötve 40 kr., a II. oszt. számára, ára kötve 40 kr., a III. oszt. sz., ára kötve 40 kr.

Mendl L. *Deutsche Sprachlehre*, engedély. 51336—1892., ára kötve 40 kr.

Faludi János. Számvetési gyakorlókönyv. A koronaérték szerint átdolgozott kiadás. I. füzet a II. osztály szám. Ára kötve 15 kr. II. füzet a III. oszt. szám. ára kötve 18 kr. III. füzet a IV. oszt. szám. Ára kötve 20 kr.

Hátsek Ignác, Magyarország térképe, megyénkénti színezéssel 1893-ra, ára 20 kr.
— *Az osztrák-magyar monarchia domboru térképe*, ára 20 kr.

Bun S. Egyszerű és kettős könyvvitel tankönyve. Alsófoku keresk iskolák számára. 3. kiad., ára kötve 1 frt 40 kr.

Ugyanott jelenik meg:

HIVATALOS KÖZLÖNY

kiadja

a m. kir. vallás- és közoktatásügyi ministerium.

Megjelen minden hó 1-jén és 15-én. Előfizetési ára egész évre 2 frt 50 kr. Előfizethetni bármely naptól kezdve. Hirdetések 3 hasábos petit soronként 20 kr.-jával számíttatnak.

Minden bárhol és bárki által hirdett tankönyv nálunk ugyanoly áron kapható.

Göös — Schön — Trájtler. Magyar nemzeti Abcés-könyv. Állóírással ellátott. Engedély. 43574—1892. sz. a., ára kötve 20 kr.

— *Magyar Nemzeti olvasókönyv* (új lenyomat), II. oszt. szám., eng. 4954—1890, ára köt 30 kr.
— Ugyanaz III. osztály szám., engedélyezett 4954—1890., ára kötve 36 kr.
— Ugyanaz IV. oszt. szám. eng. 4954—1890., ára kötve 40 kr.
— Ugyanaz V—VI. oszt. szám., eng. 4954—1890., ára kötve 62 kr.

A kiadásunkban megjelent tankönyvekből

minden 10 egyszerre megrendelt egyenlő példány után szegény tanulók számára kívánatra ezentul is egy ingyenpéldányt bocsátunk a t. cz. Tanár és Tanító urak rendelkezésére.

Rendelések utánvételi mellett eszközöltetnek. — Részletes árjegyzék ingyen és bérmentve.